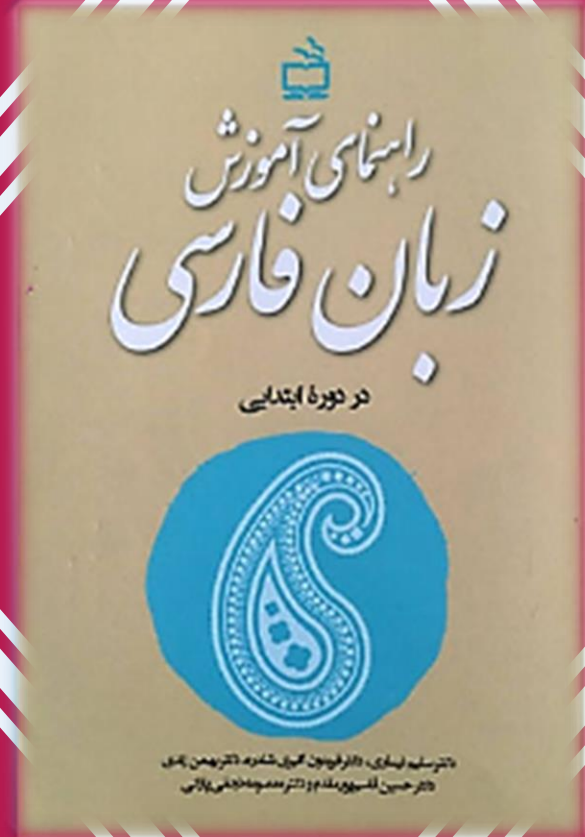


# ارزشیابی

## پیشرفت تحصیلی

## در درس فارسی



# فهرست

- مقدمه
- ارزشیابی توصیفی
  - اهداف
    - محورهای تغییر و تحول در نظام ارزشیابی
      - ویژگی ها
        - پویایی
        - بازخورد
        - کیفی بودن
        - عملکرد گرایی
        - فرایندی بودن
  - ارزشیابی مهارت های زبانی
    - گوش دادن
    - سخن گفتن
  - ملاک صحیح و غلط زبان گفتاری
    - مهارت خواندن
- ابزارهای اندازه گیری
- مشاهده
- فهرست واریسی
- مقیاس درجه بندی
  - مقیاس درجه بندی عددی
  - مقیاس درجه بندی نگاره ای
  - مقیاس درجه بندی نگاره ای توصیفی
  - مقیاس درجه بندی مشاهده ای رفتار
- عوامل موثر بر بهبود مقیاس درجه بندی

# فهرست

- واقعه نگاری
- آزمون
  - آزمون کتبی
  - آزمون شفاهی
  - آزمون های عملکردی
  - آزمون کتبی عملکردی
  - آزمون شناسایی
- انجام عملکرد در موقعیت های شبیه سازی شده
- نمونه کار
- ملاحظات دربارۀ تهیه آزمون های عملکردی
- پروژه
  - پروژه دانش آموزان چگونه ارزشیابی می شود
  - مزایای استفاده از پروژه
- خودسنجی
- هم سالان سنجی
- کار پوشه
  - محتوای کارپوشه
- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی بر اساس محتوای کار پوشه



**ارزشیابی ، یکی از عناصر بسیار مهم برنامه درسی است .**  
دست اندرکاران برنامه درسی تلاش می کنند تا **میزان موفقیت برنامه و تغییرات ایجاد شده در رفتار دانش آموز (اطلاعات ، مهارت ها و نگرش ها)** را **اندازه گیری و ارزیابی** کنند .  
اگر این عنصر اساسی در همه مراحل طراحی و اجرا جایگاه خود را به خوبی و درستی بیابد ، به طور قطع ، فرایند برنامه ریزی درسی حرکتی هدفمند و مطلوب خواهد داشت .  
**لازم به ذکر است ،** ارزشیابی محدود به پرسش های کلاسی یا آزمون های پایانی نیست .  
در انتخاب شیوه های ارزشیابی ، اصول حاکم بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (مصوب شورای عالی آموزش و پرورش ) باید رعایت شود.

**اهداف آموزش زبان فارسی در سه حوزه ، مهارتی ، دانشی و نگرشی** مطرح اند و ارزشیابی در خدمت سنجش و اندازه گیری این اهداف است .  
**برنامه زبان فارسی با تاکید بر چهار مهارت : گوش دادن ، سخن گفتن ، خواندن و نوشتن،** برنامه ای محور است . اهداف حوزه های شناختی و نگرشی در برنامه درسی زبان فارسی در خدمت اهداف مهارتی قرار می گیرند .



## محورهای تغییر و تحول در نظام ارزشیابی

- تغییر در تاکید از ارزشیابی پایانی به ارزشیابی تکوینی ؛
- تغییر مقیاس فاصله ای (5-20) به مقیاس ترتیبی (در حد انتظار، نزدیک به انتظار ، نیازمند به تلاش بیشتر )
- تنوع بخشی به ابزار جمع آوری اطلاعات مانند : پوشه کار ، روش های ثبت مشاهده ، تکالیف درسی و آزمون های عملکردی؛
- تغییر در ساختار کارنامه (گزارش پیشرفت تحصیلی به شکل توصیفی به گونه ای که اطلاعات ، تنهابه وضعیت درسی صرف محدود نباشد ؛ بلکه به ابعاد عاطفی ، جسمانی و اجتماعی نیز توجه شود. اگر هم مشکلی مشاهده شد ، به اولیا توصیه های لازم برای بهبود عملکرد تحصیلی فرزندشان ارائه شود.
- تغییر در مرجع تصمیم گیرنده درباره ارتقای دانش آموزان (در ارزشیابی توصیفی با جمع آوری اطلاعات به صورت کمی و کیفی ، وضعیت دانش آموز مورد تحلیل و بررسی قرار می گیرد و تصمیم گیری درباره ارتقا یا عدم ارتقای دانش آموزان به عهده معلم و شورای مدرسه است) .



## عملکرد گرایي

ارزشیابی به معلمان کمک می کند با بررسی فعالیت های دانش آموزان ،  
**اطلاعاتی واقعی و دقیق از نحوه چگونگی به کارگیری دانش ها و مهارت های**  
**کسب شده** به دست آورند و در پوشه کار آنها قرار دهند . همچنین فرصتی برای  
دانش آموزان فراهم شود که در عمل ، با توانایی ها و ضعف های خود آشنا شوند .  
پژوهش ها نشان می دهند که آزمون های چند گزینه ای نمی توانند مهارت پیچیده  
زبان را ارزشیابی کنند . در ارزشیابی توصیفی ، محصولات دانش آموزان در فعالیتهای  
یادگیری ، مانند آثار نوشتنی ، **برای درک و شناخت میزان مهارت های دانش آموزان**  
**به کار می روند که از طریق ارزشیابی عملکردی با آزمون های عملی قابل**  
**اندازه گیری هستند .**

## \* زبان معیار چیست ؟



### زبان گفتاری صحیح عبارت از :

طرز تلفظ و بیان شفاهی که متناسب با منظور گوینده و قابل تطبیق بر خصوصیات زبان در زمان حاضر است و در عین حال ، بیان و درک آن به وسیله گوینده و شنونده به راحتی و بدون اشکال و قید انجام پذیرد .

**در اینجا نکته قابل توجه این است که:** زبان محصول رسوم و آداب زندگی در یک اجتماع است . باید آن را به زنجیر قواعد دستور مقید ساخت . زبان هیچگاه ثابت و در حال نمی ماند و همواره به موازات تغییر و تحول زندگی مردم و همچنین بر حسب خصوصیات خود زبان تغییر می یابد و به جلو می رود.

## • مقیاس درجه بندی نگاره ای



در مقیاس درجه بندی نگاره ای ، به جای اعداد از خطوط افقی استفاده می شود. در این مقیاس از ارزیاب یا مشاهده گر خواسته می شود داوری خود را درباره کیفیت ویژگی مورد مشاهده در طول یک خط مستقیم با گذاشتن نوعی علامت مشخص کند.

**مثال : دانش آموز تا چه اندازه در بحث کلاسی شرکت می کند ؟**

**میزان مشارکت دانش آموز**

خیلی زیاد  زیاد  متوسط  کم  خیلی کم

## • مقیاس درجه بندی مشاهده ای رفتار



در این مقیاس ، فهرستی از رفتارها یا ویژگی های مهم که باید از راه درجه بندی ارزشیابی شوند ، تهیه میشود و از مشاهده گر یا معلم خواسته میشود رفتار یا رویداد موردنظر را در مدتی معین و با درجه فراوانی آن تعیین کند.

**مثال : میزان وقوع رفتار زیر را که در ماه جاری از دانش آموز سر زده**

**است ، درجه بندی کنید ( برای درجه بندی از مقیاس زیر استفاده کنید)**

• برای اثبات اظهارات خود ، شواهد و دلایل کافی ذکر می کند .

۱	۲	۳	۴	۵
هیچ وقت	بعضی اوقات	تقریباً نیمی از اوقات	اکثر اوقات	همیشه



## انجام عملکرد در موقعیت های شبیه سازی شده

در این نوع آزمون از یادگیرنده خواسته می شود در یک موقعیت شبیه سازی شده همان اعمالی را انجام دهد که در موقعیت هایی واقعی با آن روبرو می شود. از این روش برای ارزشیابی توانایی ها و مهارت های یادگیرندگان در انجام کارهای مختلف ( فرایند یادگیری ) و نتایج یادگیری نیز می توان سود جست .

**مثال : در درس تربیت بدنی ، انجام حرکات متفاوت شنا در بیرون از آب - در درس علوم ، کار آزمایشگاه نمونه هایی از عملکرد در موقعیت های شبیه سازی شده هستند.**

### نمونه کار

روش نمونه کار نزدیک ترین روش ارزشیابی به عملکرد واقعی است . یادگیرنده در محیط طبیعی ارزشیابی می شود.

**مثال : آزمون رانندگی ؛ تهیه کلاژ با استفاده از وسایل در اختیار ؛ اجرای یک نمایش.**

### جدول ۳- نمونه ای از معیارهای ارزشیابی و بارم بندی کار دانش آموزان

۴	۳	۲	۱	ارزش
				معیار
هدف روشن و قابل دستیابی است	هدف روشن ولی رسیدن به آن مشکل است	هدف مبهم است	هدف ندارد	بیان هدف های فعالیت
جهت مشخص و مراحل کاملاً هماهنگ اند	جهت مشخص شده است	جهت مشخص شده است ولی واضح نیست	جهت ندارد	طراحی و جهت دهی مراحل کار
حاصل کار بیش از حد انتظار است	کار را در حد انتظار انجام داده است	تلاش نسبی کرده است	انجام نداده است	شیوه انجام کار
کار اصیل و ایده خود دانش آموز است	کار ساده ای بوده ولی ایده های خوبی داده است	کار ساده ای بوده است	کپی کرده یا دیگری انجام داده است	اصالت کار
در تمامی موارد ، کار گروهی خوب انجام شد	اغلب مواقع کار گروهی خوب بود	بعضی مواقع کار گروهی خوب بود	کار گروهی خوب نبود	شیوه کار گروهی
عالی بود	خوب بود	متوسط بود	نیاز به تمرین دارد	ارائه گزارش کار



## مواردی که می توان در کار پوشه نگهداری کرد

- خلاصه ای از فعالیت های داخل یا خارج از مدرسه ، مثل گزارش دیدارها ، گفت و گوها ، کارهای مهارتی و ... ؛
  - گزارش کارهای فردی یا گروهی به همراه توضیح جزئیات کار توسط معلم ؛
  - اظهارنظرهای فردی دانش آموز در مورد فعالیت ها ؛
  - تکالیف درسی و تکالیف منزل ؛
  - آزمون کتبی یا پروژه و ... ؛
  - اظهارنظرها ، مشاهدات و رفتارهای قابل توجه ثبت شده توسط معلمان و اولیا ؛
- لازم است کارهای ناتمام و کارهای تکمیل شده با ذکر تاریخ در پوشه نگهداری شوند و معلم و دانش آموز در انتخاب مواردی که در پوشه گذاشته می شوند ، با یکدیگر مشورت کنند .**

راهنمای آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی ؛ تالیف : دکتر سلیم نیساری ، دکتر فریدون اکبری شلدره ، دکتر بهمن زندی ، دکتر قاسم پورمقدم و دکتر معصومه نجفی پازکی ؛ انتشارات مدرسه ؛ 1396

فصل پنجم : ارزشیابی پیشرفت تحصیلی فارسی

